



Editöre Mektup

Ankara Med J, 2020;(2):516-519 // doi 10.5505/amj.2020.14880

PANDEMİ SIRASINDA BATMAN'DA HEKİM OLMAK BEING PHYSICIAN IN BATMAN DURING PANDEMIC

 Sercan Bulut Çelik¹,  Fethiye Akgül²

¹Halk Sağlığı Kurumu, Gap Aile Sağlığı Merkezi, Batman

²Bölge Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji, Batman

Yazışma Adresi / Correspondence:

Sercan Bulut Çelik (e-posta: bulutum07@yahoo.com)

Geliş Tarihi: 10.05.2020 // Kabul Tarihi: 21.05.2020



Sayın Editör,

İlk kez Çin'in Hubei Eyaletinin Wuhan şehrinde Aralık 2019'da etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakaları olduğu bildirilmiştir.¹ Yapılan araştırmalarda bu hastalığın ilk önce Huanan Deniz Ürünleri Pazarında çalışan ve onlarla temas eden insanlarda ortaya çıktığı saptanmıştır.² Hastalığın etyolojisi henüz netlik kazanmamış olup kökeni hala araştırılmaktadır.

Ölümcül olabilen bu pnömoninin etkeni kısa sürede yeni bir koronavirus (kısaca 2019-nCoV) olarak tanımlanmış ve daha sonra Ağır Akut Solunum Sendromu (SARS) etkeniyle benzerlikleri nedeniyle SARS-CoV-2 olarak adlandırılmıştır.¹ Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) koronavirus hastalığının (COVID-19'un) uluslararası alanda endişe duyulan bir halk sağlığı acil durumu olduğunu ilan etmiştir.³ Ülkemizde ise ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020'de saptanmıştır.¹

Bu salgın, 2003 yılında görülen şiddetli akut solunum sendromundan (SARS) beri en yüksek oranda atipik pnömoni yapan salgın olmuştur. Ortaya çıkmasından sonraki haftalar içinde toplam vaka ve ölüm sayısı SARS salgınında görülenden daha fazla olmuştur.⁴

İnsanlar arasında yakın temas ve damlacık yoluyla bulaştığı bilinen COVID-19'a yakalanma riski en yüksek grup biz sağlık çalışanları olmuştur. Sağlık çalışanları görevleri gereği salgının ön saflarında yer aldığı için hayatları risk altındadır.⁵

Çin'den alınan bilgilere göre 3300'den fazla sağlık çalışanı COVID-19 ile enfekte olmuş ve en az 22 kişi bu hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir.⁶ İtalya'da Nisan 2020 itibarıyla COVID-19 ile enfekte olan sağlık çalışanı 13 bin civarında olup bu sayı toplam sağlık çalışanlarının %10'undan fazlasını oluşturmuştur. Bunun yanında 120'nin üzerinde sağlık çalışanı hayatını kaybetmiştir.⁷

Nisan 2020 sonu itibarıyla ülkemizde 7 binin üzerinde sağlık çalışanı COVID-19 ile enfekte olmuş, bu sayı tüm hastaların %6,5'i olarak değerlendirilmiştir.⁸ Bu hastalık nedeniyle ülkemizde toplam 49 sağlık çalışanımız hayatını kaybetmiştir.

İlimiz Batman'da ilk vakanın görüldüğü 17 Mart 2019 tarihinden itibaren toplam 17 sağlık çalışanı COVID-19 ile enfekte olmuştur. Neyse ki bu hastalık nedeniyle ilimizde şu ana kadar hiçbir sağlık çalışanı hayatını kaybetmemiştir.

Tüm ülkemizde olduğu gibi Batman'da da aktif çalışan biz sağlık çalışanları bu dönemde büyük baskı altında olduğumuz halde işimizi hakkıyla yerine getirmeye ve şikayet etmeksizin işimizi severek yapmaya çalışmaktayız.

İlimizde, 2019 yılı Eylül ayında, Sağlık Bakanlığı ve Halk Sağlığı Başkanlığı'nın önerisi ile pandemi eylem planımızı hazır hale getirmiştik. Bu süreçte bizim işimizi en çok kolaylaştıran unsur bu oldu. Sağlık Bakanlığı, Bilim Kurulu Rehberi ve sunumları dikkate alınarak tüm sağlık çalışanlarına pandemi konusunda eğitimler verilmişti. Abolfotouh ve ark.'nın yapmış oldukları araştırma sonuçlarında tespit ettikleri gibi, salgın yönetimindeki genel etkinliği arttırmak için bu süreçte, sağlık çalışanlarının endişelerini iyi yönetmek gerektiğini belirledik.⁹ Ancak pandemi sürecinde sağlık çalışanı olarak yine de zorluklar yaşanabileceğini gördük. İlimizde bu süreçte en sık karşılaştığımız sorunlar şunlar oldu:

* COVID-19 hastalarının yatış, tedavi ve izolasyon sorunlarının yanında, en çok sağlık çalışanlarının pandemiye adaptasyonu ile ilgili sıkıntılar yaşadık.

* Biz sağlık çalışanları, alınan kararlar doğrultusunda her ne kadar esnek mesaiye uygun olarak çalışmaya başlamış olsak da pandeminin başladığı ilk dönemlerde işe gitmek ve hasta bakmak noktasında isteksizlik yaşamaktaydık. Ayrıca mesai sonrası evimize ve ailemize bu virüsü taşıma olasılığımız yine biz sağlık çalışanlarında büyük tedirginlik yaratmaktaydı.

* Dünyadaki COVID-19 ile enfekte olan ve bu nedenle hayatını kaybeden sağlık personeli haberleri alındıkça sağlık çalışanlarımızın endişeleri ile başetmek daha da zor hale geldi.

* Bu süre içerisinde psikiyatri uzmanı arkadaşlarımızdan destek aldık ancak endişe ve stres için en çok aranan hekim, psikiyatristten ziyade enfeksiyon hastalıkları uzmanı oldu.

* Enfeksiyon hastalıkları uzmanlarının bile kendi aralarında görüş birliğinin olmaması, farklı kaynaklardan örnek gösterilerek bilgi verilmesi bilgi kirliliğinin daha çok artmasına neden oldu.

* Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulu'nun önerdiği şekilde kişisel koruyucu ekipman kullanımı konusunda sağlık çalışanımızı ikna etmekte zorluklar yaşandı.

* Kliniği olası COVID-19 kriterlerine dahi uymayan, acil girişimsel müdahale gerektiren hastalardan ısrarla COVID-19'un dışlanması için Enfeksiyon Hastalıklarından konsültasyon istenmesi ve bazen PCR istenmesi için ısrarcı olunması ekstra iş yüküne neden oldu.

* COVID ünitelerinde çalışma konusunda sağlık personelinin çekinceleri olması nedeniyle görevlendirme sonrasında uyum sorunu yaşandı.

* Sağlık çalışanlarının dinlenme alanlarında kendi iş arkadaşları ile sosyal mesafeye dikkat etmemeleri nedeniyle enfeksiyonu birbirlerine bulaştırdığına tanık olduk.

* Sürecin çok dinamik olması, yeni literatürlerin yayınlanması nedeniyle Sağlık Bakanlığı'nın COVID-19 Rehberi sürekli güncellendi. Bunun sonucu olarak sık eğitim alma ihtiyacı ortaya çıktı. Pandemi süresince de toplu eğitimler yapılamaması, eğitimlerin mecburen whatsapp grupları aracılığıyla düzenlenmesine neden oldu. Ancak pratikte çoğu kişinin bu bilgilendirme mesajlarını okumadığı gözlemlendi.

* Toplumda herkesin kişisel koruyucu tedbir almaması ve alınan tedbirlere uymaması, sağlık kuruluşuna gelirken çoğu kişinin maske takmaması, tüm uyarılara rağmen toplumun bir kısmının sosyal mesafeye dikkat etmemesi diğer en çok karşılaştığımız ve bizi en çok yıpratılan sorunlar olmuştur.

Tüm bu zorluklara rağmen ilimizde pandemi sürecini başarılı bir şekilde geçirmekte olduğumuzu düşünmekteyiz. İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Başkanlığı, İl Pandemi Kurulu ve Kamu Hastaneler Birliği Başkanlığı'nın koordinasyon içinde durmaksızın çalışmalarının meyvesini yakın zamanda alacağımızın ümidi içindeyiz.

Bu satırları yazdığımız 2020 yılı Mayıs ayının ilk haftasında, COVID-19'a bağlı pandemi halen tüm dünyada etkinliğini sürdürmektedir. Mevcut pandemiden dersler çıkarılarak ileride oluşabilecek başka salgınlara hazırlıklı olunması, ulusal pandemi rehberinin sürekli olarak güncellenmesi ve planların bu doğrultuda yapılması, halkın bilinçlendirilmesi için eğitimlere ağırlık verilmesi, tüm bu çalışmaların multidisipliner olması gerektiğine dikkat çekmek istiyoruz.

Bu süreçte özveri ile çalışan tüm sağlık çalışanı arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Kaynaklar

1. COVID-19 (SARS-CoV-2) Enfeksiyonu Rehberi. Bilim Kurulu Çalışması, 14 Nisan 2020, Ankara: Sağlık Bakanlığı [İnternet] https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf. (Erişim 5 Mayıs 2020).
2. Nishiura, H. The Extent of Transmission of Novel Coronavirus in Wuhan, China, 2020. J. Clin Med. 2020;9:330.
3. Mahase, E. Chinacoronavirus: WHO declares international emergency as death toll exceeds 200. BMJ Clin Res. Ed. 2020;368:408.

4. Hawryluck, L. SARS control and psychological effects of quarantine, Toronto, Canada. *Emerg. Infect. Dis.* 2004;10:1206-12.
5. Simonds AK, Sokol DK. Lives on the line? Ethics and practicalities of duty of care in pandemics and disasters. *Eur Respir J* 2009;34:303-9.
6. Lancet editorial. COVID-19: Protecting health care workers. *Lancet*. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30627-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30627-9).
7. Chirico F, Nucera G, Magnavita N. COVID-19: Protecting Healthcare Workers is a priority. *Infect Control Hosp Epidemiol.* 2020 Apr17:1-4.
8. Euronews. Sağlık Bakanı Koca Covid-19'la mücadeleyi değerlendirdi: 7 bin 428 sağlık çalışanı enfekte oldu [İnternet] <https://tr.euronews.com/2020/04/29/sagl-k-bakan-koca-covid-19-la-mucadelede-gelinen-son-noktay-degerlendiriyor> (Erişim tarihi:04.05.2020)
9. Abolfotouh MA, AlQarni AA, Al-Ghamdi SM, Salam M, Al-Assiri MH, Balkhy HH. An assessment of the level of concern among hospital-based health-care workers regarding MERS outbreaks in Saudi Arabia. *BMC Infect Dis* 2017;17:4.